

A fehér hely

Vaksötét volt odalent, mert miután felbőgtek a légvédelmi szirénák, az emberek a nagy kapkodásban elfelejtettek lámpást magukkal vinni. Ki gondolt volna ilyesmire, mikor az ég zúgni kezdett, és a téli horizonton feltűnedeztek az ellenséges bombázógépek rajai? Hat-hét ember tódult le a szűk pincébe, torkukban dobogó szívvel, szemükben a kétségbeesett aggodalommal saját sorsuk iránt, s hogy mi történik most a többiekkel, a családtagokkal, akik legjobb esetben egy másik óvóhely mélyén húzzák meg magukat. A nehéz, keresztrácsokkal erősített deszkaajtó bezárult mögöttük, és olyat dördült, mint egy verembe zuhanó szikla. A sors úgy hozta, hogy ez a hat-hét ember még távolról sem ismerték egymást. Járókelők voltak egy szerencsétlen pillanatban, akiket a csendőrség a legközelebbi, biztonságosnak vélt pincébe tessékelt, és lelkükre kötötte, hogy míg a szirénák el nem hallgatnak, kötelesek a helyükön maradni és várakozni. Imádkozhatnak éppen, tette hozzá a csapzott arcú közeg, s ez volt az utolsó szó, amit odakintről hallottak.

Az átmeneti óvóhelyként kijelölt pincében tehát sötétség honolt, és izgatott neszezés, kapkodó lélegzetek. Hirtelenjében senki sem tudta, mitévő legyen, idegesen tapogatták végig a nyirkos falakat, néha egymáshoz értek, kinyújtott karral botorkáltak valami ülőalkalmatosság után kutatva, s volt, aki letaglózottságában sóbálvánnyá dermedt a fal mentén. Odakintről a szirénák vijjogása hallatszott, mintha hatalmas vészmadarak köröznének fölöttük. Ám ártalmatlan madarak helyett halálos vasakkal telt meg az ég, tűzzel és pusztulással méhükben, melyet pontosan kiszámított röppályájuk bizonyos pontjain könnyörtelenül bocsátottak a mélybe. Odalent házak omlottak össze, mintha Isten ökle csapott volna le rájuk. Megremegett a föld, a dübörgés szabályszerű ütemben végigrohant a pince falán, s mintha leszakadt volna a tető a fejük felett, füst és por kavargott a sötétben. Néhányan felkiáltottak ijedségükben, sikolyok is hallatszottak, tehát nők is voltak idelent. Testek lökődtek egymásnak, valaki ösztönösen a másik nyakába borult, aztán prüszkölés és köhögés és sírás. Szinte elviselhetetlen volt a sötétség, mintha a pince egy zárt kriptává változott volna, melyben gyenge bogarakként verődtek össze az emberek, s félelmük a haláltól megfosztotta őket alapvető tájékozódási képességüktől. Úgy érezték, bármelyik pillanat az utolsó lehet, és a leomló téglák tonnái rögtön maguk alá temetik őket. A rettenetesnek e fullasztó vákuumában megdermedt az idő, és a város felett egyébként néhány perc alatt elhúzó gépek zúgása szinte kimerevített zajként visszhangzott még sokáig a fülükben. Aztán mintha csoda történt volna, a dübörgés lassan elhalt, és továbbra is csak a szirénák üvöltése hatolt le hozzájuk. Az viszont nem akart abbamaradni, mintha további támadások veszélyére figyelmeztetne.

Nagy sokára egy érdes férfihang szólalt meg. „Van valakinél gyufa?” Senki sem válaszolt, a férfi mérgesen valami káromkodásfélét dünnyögött. „Szerencsénk van, ha a bejáratot nem torlaszolta el a törmelék. Az egyik bomba átkozottul közel lehetett.” Ezúttal sem kapott feleletet, de a férfi nem zavartatta magát, úgy tűnt, ha beszél, ha az állapotokról mintegy előzetes leírást ad, félelmét kiolthatja a szívéből. „Aljas gazemberek mind! Méghogy Magyarország megtámadta Amerikát! Értik? Micsoda képtelenség! Én személyesen biztosan nem üzentem hadat senkinek. És maguk? Maguk vajon támogatták ezt a lépést? Halljam, maguk támogatták?” Egyre hangosabban beszélt, s úgy hallatszott, fel-alá járkál pár lépésnyi helyén. „Ez az egész háború egy agyrém! Romok, csak halottak és romok! És mindig újraépíteni! És mindig újra porig rombolni!” Egy nő szólt rá csendesen. „Kérem, hagyja abba! Mi is tisztában vagyunk a helyzetünkkel. Nagyon jól tudjuk, mi folyik itt, elhiheti.” A férfi erre megszeppent, és befogta a száját. Dohogott valamit, aztán a földre telepedett.

Hosszú percekig megült közöttük a csend. Mindenki a szirénákra figyelt, és találgatta, mennyi ideig kell még a föld alatt rostokolni. Reménykedtek, hogy a világ odakint még visszavárja őket, s nem dőlt végleg romba, ahogy az képzeletükben oly szívszorító félelemmel megidéződött. Ha hallani vagy látni lehetett volna a fejekben kavargó gondolatokat, tarka, apokaliptikus képmadarak suhogták volna be a sötét pincét. Volt, ki a vőlegényére gondolt, a szempárra, ahogy búcsúzott, mikor szolgálatba vonult, az előző éjszakára, s benne az ölelésnek arra a reménytelen melegére, amiben már a holnaptól való félelem is finoman ott rezgett a bőr alatt. Más az anyját idézte fel, a piacra tipegő asszonyt, kezében az elmaradhatatlan fonott kosárral, a törődött, apró erszénnyel, a kékfestett kendővel, a leves illatával, a vitrin mögött összekoccanó poharakkal, ahogy a repeszek a ház falába csapódnak. Volt, aki titkon nem is bánta a történeteket, mert özvegységben élt tizenhét éve, és az egyedüllét e kínzó fokánál minden jobb lehet, gondolta, és őszintén, már úgy szeretne volna maga mögött hagyni ezt a régi hont, ezt a folyton a borzalom ihlettségében álló tájat, és aludni a leplekkel, deszkákkal, földdel és éggel letakart szemhéjak alatt. A merengés és az emlékek e puha folyamán át hallani lehetett, hogy valaki lassan, mintegy önmagát megszólítva, mesélni kezd, és a múltból beszél, mikor a szomszédasszonya elveszítette egyetlen gyermekét, egy levante-korú fiút, aki társaival játszott, mikor a repülőgépek felszaggatták a csendet, és később már csak egy fél pár csizmát talált a bombatölcsér közelében. És az elvesztés e teljességgel értelmetlen és felfoghatatlan rettenetében a háború azóta is ott van vele bent a szobában, mellette ül a hiány képében, és holttest nélkül, akit eltemethetett volna, a fél pár csizma, mint az egyetlen kegytárgy, az emlékek tartója, maradt hátra neki. A belső háború a legszörnyűbb, mondta néha az udvaron üldögélve, a csizma akkor is vele volt, olykor a kezébe vette, megtörölgette, és Karácsonykor a lábbeli kifényesítve állt a fenyő alatt, szolgálta a hiányt, keserű és édes könnyek otthonává lett. A pince ekkor újra elcsendesedett, maradt a lélegzés és sóhajtozás, a szirénák szóltak, de semmi egyéb, mintha odakint ismét béke lenne, egy száraz és fényes évszak, és a dolgok végre úgy illeszkednének egymáshoz, ahogy egy csók pihen egy vékony tenyéren. Ő pedig, aki éppen a táncóráról tartott hazafelé, mikor a légvédelem riadót fújt, és táskáját magához szorítva csak sodródott a rémült tömeggel, majd ahogy a menekvők hullámai az óvóhely elé vetették és betuszkolták és a nehéz ajtót rácsapták, most, nem sokkal a mindent megrázó dübörgés után, egyszerre egy vékony csíkot, egy fénylő vonalat fedezett fel a pince téglafalán. Kíváncsian nyújtotta oda kezét, és meglepetten látta, hogy a fénycsík kiterjed, hosszában és széltében egyaránt, nyílik, akár egy kapu, és szinte teljesen elfoglalja és beragyogja a pince tégláit. Rövidesen a fény mindent elárasztott, és olyan vakító fehérséget tapasztalt, hogy alig-alig bírta nyitva tartani a szemét. Eleinte úgy hitte, valakik bontani kezdték a falat, és a résen át betört végre a napvilág, de hamarosan rá kellett ébrednie, hogy ez a fajta fény ismeretlen ezen a földrajzi szélességen, és kezeket sem észlelt, alakokat sem látott sehol. Felállt és közelebb lépett, pontosabban tett néhány bizonytalan lépést az immár teljesen körülötte ragyogó fehér helyen. Nagyon különös volt, és sehogy sem értette, hogy lehet egyszeriben... és ekkor szeme tágra nyílt a csodálkozástól, és arca mintha elkomorodott volna, hiszen kiosont belőle a kérdés, egy pillanatra még érezte, tudta, hogy valami megváltozott, és hogy erre vonatkozott értetlensége, de egy másodperccel később elfelejtette, hogy csodálkoznia kéne, majd azt is, hogy ő most a feledésben van, annak is a legközepe. Mintha egy étellel teli magot ültettek volna el testében, s ahogy az beágyazódott, valamiképp boldoggá tette őt, és felszabadította kétségei alól. Ebben a nagy örömben, ami egészen megszédítette, még keresgélte a szavakat, amelyek kötötték a múlthoz és valaha önmagát is leírták az élet számára, de semmi, de semmi nem akadt fenn elméjében e merítés során, a nemlétezőt fogta, ezt a puha, édeskés, finom fehér fényt, ami fokról-fokra átviláglott kezén, mellén, hasán és arcán is, megszüntetve, egyben fel is számolva e hozzátartozó részeket, mintha mindez nem lett volna más, csupán árnyék és káprázat csalóka szövedéke. Érzékelhetetlen volt az átmenet, egészen engedelmes és szelíd, akár a párolgás vagy a lélegzet kiengedése. Elvette őt a fehér hely, és ez a hely benne volt egy sokkal nagyobb helyben, ami szintén benne volt egy sokkal nagyobb helyben, de mindez a végtelenül táguló folyam ugyanakkor a végtelenül apró irányába is egyszerre létezett, nagyobb volt, mint egy csillag, és kicsiny, akár egy összejt.

Miután aztán a szirénák elhallgattak, és az odakint neszező karok félrehordták az óvóhely lejárata elé szóródott téglá- és kőmaradványokat, nagy megkönnyebbülésükre feltárult újra a pince ajtaja. Sápadt, füstös fény hatolt a lépcsőre, az emberek egymást támogatva sírtak örömben. Most, hogy végre láthatták a másíknak arcát, meg-megálltak és összeölelkeztek. Látták azt is, hogy a pinceboltozat egy helyen leszakadt, és hegyekben áll az omladék. Hálát rebegetek az Úrnak, és igyekeztek mielőbb a felszínre evickélni. A lányt pedig, aki a táncóráról tartott hazafelé, csak órák múltán fedezték fel az óvóhely romjai alatt.

Kun Éva: Pál levele a szeretetről